

א) הש"ל מ"ו, טז, כ"ב קעה: א) נברכת ט. ושי"ן, ד) נלקמן נא. עירובין מו: פסחים מ. כ"ב קפד: ז) יבמות קז. כ"ב קלח: קסד. סנהדרין ג. ו ג' ג' ג' רש"ל אמר ליה רבא, ז) ס"א: ח, דח, ט) ז"ל חדר ד"ה נ"ו, ט) גביטין פו. ז' ז' גש כב. ז

גליון הש"ם

גמ' אבל אמגלתא לא. עיין כ"ב דף קט ע"א מו"ק ד"ה מקורש עזי מחלוקתו: שם במה מעליא. כעין זה שנועם דף מז ע"ב: שם לא תצרינהו. לקמן דף ז ע"א דף ע"ב מולין דף מד ע"א:

הגהות הב"ח

א) גמ' ושי"ן ליה בני דילת רחוזי ליה ומחוקי ליה ב' דינא ולא חריץ כל"ל:

מוסף רש"י

הוציא עליו. מלה. כתב ידו. של ליה, שהוא חיוב לו. ממון, ואין כלן עומת אחרת, גובה מנכסים בני חורין. ללא גובה ממעשדים אלא מלה המנוב בשטר שיש בו עדים, דמון דליכא ממנא, שטר ועדים, מפקא ליה לקלא ולקוחות הוא דלמסרו אנפשיהו על גמ תקרו דבני וימונ בני המוכר לגבות מהם (ושב"ט ב"ב טע"ה). הלכה כרבי מחבירו. נמקום ימיו, מחבירו. נמקום רבית (פסחים כז.).

תוספות רי"ד

כשתמצא לומר לדברי רבי על כתי"ן הן מעידין ולפיכך צריך שיצטרף עמון את הלדברי הכמים על מנה שבשטר הן מעידין והרי הם שנים ופי' המורה שחם וקוקין וזכר אמתו ראינו המלה וחתמו ואינו י"ל שכן שוכרין אותה ומעידין עליה בין אין וזכרון אותה שכבר שכחו העדות אלא שוכרין חתימתו ומעידין עליה. פליגי רבי ורבנן רבי סבר אע"פ שזכרם ההלואה ומעידים עליה שאם לא יקימו חתימה הוא לה מלה ע"פ ולא טרפא ממשעבדי אי"ן מצי אידך למיטען פרעתי הלכך זקוקים אנו לעדותו לומר מכירים אנו חתימתו ולשורף שטרא מעליא לביטולו מן הלקוחות ושלא לטעון פרעתי ורבנן סברי לא מיבעי אם וזכרים המלוה ומעידים עליה אלא אע"פ שאין וזכרים אותה כי אנו מעידין חתימתן על מנה שבשטר מעידין שמתחלה כשהחמו העידו כל אחד על המנה גם עתה שבאים לקיים חתימתן כל עדותו אינה באה אלא על המנה שכל עדותן על זה וזו הוא: ארי"י אמר שמואל ה' חכמים פשיטא יתירו ורבים הלכה כרבים מ"ד (א) והטעם דעת האל"ף בשגנוט פ"ח מהלכות עדות הלכה ד' ע"ז. ב) נראה דרביה היה גורם כלן ובהא אפילו מחבירו וכה"ג הגירסא בלמט בפסחים מ.

האשה שנתארמלה פרק שני כתובות בא.

על כתב ידן הן הצאין להעיד כשמקיימין השטר בצ"ד לפיכך נריך שנים על כל כתב וכתב: **לדברי חכמים על מנה שבשטר הם מעידים.** אנחנו ראינו המלוה וחתמו הלכך כדברי סגי ולא נריך חד מינייהו לאסרויה אדחבריה: **מהו דסימא לרבי ספוקי מספקא ליה אי על**

על כתב ידן הם מעידים לדברי חכמים אע"ל מנה שבשטר הם מעידים פשיטא מהו דסימא לרבי ספוקי מספקא ליה אי על כתב ידם הם מעידים או על מנה שבשטר הם מעידים ונפקא מינה הדיבא דמית חד מינייהו לבעי שנים מן השוק להעיד עליו דאם בן קנפיק נבי ריבעא דמונא אפומא דחד סהדא והכא לחומרא והכא לחומרא קמ"ל דרבי מיפשט פשיטא ליה בין לקולא בין לחומרא דאמר רב יהודה אמר רב ישנים החתומין על השטר ומת אחד מהן צריכין שנים מן השוק להעיד עליו בכו רבי לקולא ורבנן לחומרא ואי ליכא תרי אלא חד מאי אמר אב"י י לכתוב חתימת ידיה אחספא ושדי ליה בבי דינא (6) ומחוקי ליה בי דינא (6) (וחוזי ליה) ולא צריך איהו לאסרויה אחתימת ידיה ואיזיל איהו והאי ומסהדי אידך ודוקא אחספא * אבל אמגלתא לא דלמא משכח לה איניש דלא מעלי וכתב עילויה מאי דבעי ותנן ה' הוציא עליו כתב ידו שהוא חיוב לו גובה מנכסים בני חורין א"ר יהודה אמר שמואל הלכה כרבים מהו דתימא ה' הלכה כרבי מחבירו ואפילו מחבירו קא משמע לן: סימן נח נד חד: אמר ליה רב חננא בר חייא לרב יהודה ואמרו לה רב הונא בר יהודה לרב יהודה ואמרו לה רב חייא בר יהודה לרב יהודה ומי אמר שמואל הכי והא ההוא שמרא דנפיק מבי דינא דמר שמואל והוה כתיב ביה מדאתא רב ענן בר חייא ואסהיד אחתימות ידיה ואדחד דעמיה ומנו רב חנן בר רבה ומדאתא רב חנן בר רבה ואסהיד אחתימות ידיה ואדחד דעמיה ומנו רב ענן בר חייא אשרנוהי וקימונהי כדחזי א"ל ההוא שמרא דיתמי הוה וחש שמואל (7) לב"ד טועין וסבר שמואל דלמא איכא דסבירא ליה הלכה כרבי מחבירו ולא מחבירו ובהא אפילו מחבירו סבר אעביד רווחא כי היכי דלא מפסדי יתמי אמר רב יהודה אמר שמואל עד ודיין מצטרפין אמר רמי בר חמא * כמה מעליא הא שמעתא (8) אמר רבא מאי מעלויותא מאי דקא מסהיד סהדא לא קא מסהיד דיינא ומאי דקא מסהיד דיינא לא קא מסהיד סהדא אלא כי אתא רמי בר יהודה אחי משמיה דשמואל רמי בר יהודה אחי משמיה דשמואל איקלע

א. ע"ל כתב ידן הן הצאין להעיד כשמקיימין השטר בצ"ד לפיכך נריך

למעידין על מנה שבשטר חשיב כאלו מעידין על כתב ידן וכן לרבינן אפ"י אומרי' בהדיא דעל כתב ידן הן מעידין מדלמרי' בסמוך ואי ליכא תרי אלא חד היכי נעביד משמע דלא יועיל לרבינן אס יעידו בהדיא על כתב ידן: **ורדוקא אחספא.**

וה"ה ארישא דמגלתא כדלמר בגמ' פשוט (ב"ב דף קפ: ושם) דליכא למיחש למידי והא דתניא צפ"ק דקדושין (דף ט. ושם) כתב על הגייר או על המרס בתן מקודשת לי כו' וכן גבי שדה (שם כו.) כתב על הגייר או על המרס כו' הרי זה מכורה נראה דלמיתא כר"א דלמר (ט) עדי מסירה כתי לר"מ כיון דעדי חתימה כתי לא מהני על דבר שיכול לזייף כדלמר צפרק ב' דגיטין (דף כ"א: ושם) אין כותבין לא על הגייר כו' ומכמים מכשימין ומפרש בגמרא (1) מלן חכמים ר"א ואע"ג דלמר הםם לא הכשיר ר"א אלא צגיטין אזל צשאר שטרות לא ה"פ אלא צגיטין ודכוותיהויהו דהיינו שטרות שאין עומדין לראיה כגון אותו שאינו עשוי אלא לקנות צו אשה וסדה כעין גיטין שעשוין לפי שעה לגרש צו אע"פ שיכול השטר של קנין להועיל כדלמר בהכותב גס הגט יכול להועיל כדלמר בהכותב (לקמן דף קפ: ושם) צפ"ק דב"מ (דף יח. ושם) וכ"ת נקרעיה צעינא לאינוסבי ציה אלא שעיקרן לא לכך נעשו ולא ממעט אלא שטרות שעיקרן לראיה ועשוין לעמוד ימים רבים כדמיימי הם קרא ונתתם בכלי חרש וגו': **הוציא ע"יו כתב ידו שהוא חיוב לו גובה מנכסים בני חורין.** פסק רב אלפס דווקא כשאומר לא היו דברים מעולם אזל נאמן הוא לומר פרעתי ולא מצי א"ל שטרך צדי מאי צע"י אלא צשטר שיש צו עדים דגוצה צו מנכסים משועבדים ואין נראה לרבינו יצחק כי מנין לו זה החילוק כי סדר דכלל שטר אינו רגיל לפרוע עד שיתורר לו שטר: **עד ודיין מצטרפין.** משמע דלפילו צשטר מקויים חיישין שמא זייף לתמימת הדיינין וכן משמע צירושלמי דגיטין וצפרק צן סוסר והא דתניא צתוספתא דשביעית פרוצול המקורש' ר' יהודה לומר עדים חותמין מצחוץ והדיינים מצפניס אמרו לו אין מעשה צית דין נריך קיום היינו דווקא צפרוצול משוס דנאמן אדם לומר פרוצול היה לי ואצד ואפ"י למ"ד אינו נאמן מודה הוא דלא צע"י קיום: האמר

א. אתא רמי בר יהודה אחי משמיה דשמואל איקלע
אתא רמ"ב כמה מעליא האי שמעתא א"ל מאי מעלויותא מאי דמסהיד סהדא לא מסהיד רמי בר יהודה אחי משמיה דשמואל איקלע
לא מסהיד סהדא. אלא כי אתא רמי בר יהודה אחי משמיה דשמואל

אתא רמ"ב כמה מעליא האי שמעתא א"ל מאי מעלויותא מאי דמסהיד סהדא לא מסהיד רמי בר יהודה אחי משמיה דשמואל איקלע

עין משפט נר מצוה

מג א ב מ"י פ"ו מהל' עדות הלכה ג סגנו עשין קט טושי"ע ח"מ סימן מח סע"ף י"א: מד ג ד מ"י שם ה"ה טושי"ע שם סע"ף י"ג: מה ה טושי"ע שם סי סט סע"ף ג: מו ד מ"י פ"א מהל' מלה ולוה הלכה ג (וכפ"ן הלכה ג) סגנו עשין דז טור שם סימן לג טושי"ע שם סימן סט סע"ף א: מז ד מ"י פ"ד מהלכות עדות הלכה ו סגנו עשין קט טושי"ע ח"מ סימן ל סע"ף יב וסימן טו סע"ף יד:

תוספות ר"ד (המשך)

ה' כרבי מחבירו (2) ובהא אפ"י מחבירו קמ"ל: ארי"י א"ר שנים החתומים על השטר ומת אחד מהן צריכים שנים מן השוק להעיד עליו ואל יצטרף הוא עם א' כי היכי דלא ליפקד נכ"י רבעא דממונא אפומא דחד סהדא פי' הוא שהעיד על חתימתו נאמן ואי' לצירוף מן השוק אבל חבירו ממת צריכים שנים מן השוק להעיד על חתימתו כעשוי ואם יצטרף הוא עם אחד נמצא שיצאו שלשת הלקי המנה שבשטר ע"פ זה והתורה אמרה על פי שנים עדים יקום דבר חצי דבר ע"פ זה והוציא דבר ע"פ זה ופי' כתי חסר: ואי ליכא אלא חד מהו פי' לשכירה מאי ליעבד אמר אב"י כותב האיך פי' ששאר בחיים חתימתו ירו אחספא ושדי בר ב"ד וחזי ליה ב"ד פי' ויטלה הדיינים וקיפוח אזל חתימות שבשטר ומחוקי ליה פי' הוציא דשטרא מהן דחספא ולא יצטרף איהו לאסרויה אחתימת ידיה ואיזיל איהו והאי ומסהיד אידך ודוקא אחספא אבל אמגלתא לא דלמא משכח ליה איניש דלא מעלי וכתב עליה מאי דבעי ותנן הוציא עליו כתב ידו שהוא חיוב לו גובה מנכסים בני חורין משעבדי לא דלייל קלא יכול לכתוב אריש מגילתא כדלמרי' ג' פי' ג' האי מאן דחזוי חתימתו ידיה ב"ד לא לחזי בסוף מגילתא אלא ברישא דלמא משכח ליה אחר וכתב אב"י דמסיק ב' פי' יכתוב מלמעלה אני החתום לויתו והכתיב מנה עיין בפ"ק דקדושין בהלכה ובשטר (דף כ"א: ארי"י א"ש עד ודיין מצטרפין פי' ראובן שהוציא על שמעון שטר חתום ואשרתא דדייני מלמטה שחתמו הדיינים שם שקיימו החתימה וטען שמעון אני מכיר לא חתימת העדים ולא חתימת הדיינים ושמה הוא זייף הכל ובא ע"א מעדי השטר על העיד על חתימתו ואחד מן הדיינים בא והעיד על חתימתו מצטרפין זה עם זה וכו' חלוקה לקיומא שטרא דיינא ומאי דמסהיד דיינא לא מסהיד סהדא אלא כי אתא רמי בר יהודה אחי משמיה דשמואל איקלע

האשה שנתארמלה פרק שני כתובות

האמר רב פפי האי אשרתא. תימה דפרין מדרב פפי וצפרק הוכחז (לקמן דף פה. ושם) מסיק דליתא לרב פפי מדרב נחמן כו' ועוד דצפ' כל הגט (גיטין טו: ושם) מסיק דרב לית ליה דרב פפי והכי פריך הכא מדרב פפי אמילתיה דרב מיהו הא איכא לתרץ דליתישנא דאמרי לה משמיה דרב הונא פריך ואין לומר דהכי פריך כיון דאמר משחתמו אין מעידין לפניו וחומס אלמא חיישין למיחוי כשקרא אס כן משכתבו עד שלא חתמו נמי דכתיבה נמי מחזי כשקרא דא"כ הוה קשיא דרב אדרב דהכא חייש למיחוי כשקרא וצפרק כל הגט (שם) לא חייש אלא טעמא דמשחתמו דמי לנוגעים בעדות ענין שפירש בקובנא' גבי הווא שקרא ערער על אחד מהן ומירן ר"מ דלדך הש"ס להקשות אפילו מדרב ג' דהו הכא הכא הכי ופוסק ר"מ דכתבין א' אורכתא אפילו אמטלטלי דכפריה דלא קיי"ל כרב פפי דחייש למיחוי כשקרא אע"ג דפריך מינה ופריך נמי מנהרדעי כגמה מקומות צפרק שצועת העדות (שעטות דף ג'): והאמרי נהרדעי לא כתבין אורכתא כו' וי"מ ולימא דקאמר בהכותב וצפ' כל הגט (גיטין דף טו: ושם) דלא צעי למימר דליתא לרב פפי אלא דליתא לקושא שאין לדמות אשרתא שהוא מעשה צ"ד לשאר שטרות דמעשה צ"ד לביעי חיישין למיחוי א' כשקרא ור"י מדנפיר"ר תירץ דלכתחלה ודאי חיישין למיחוי כשקרא כדאמר להו רב לספרי כי יתצומו אע"ג (ב"ב דף קעג). אבל כדעבד לא חיישין ולהכי פריך הכא דהו לכתחלה והא דקאמר דליתא לרב פפי היינו דיעבד דהיא איתתא דהכותב (לקמן דף פה. ושם) כיון שהיתה רגיבה לחזור לצ"ד כדעבד דמי והרשאה נמי דכתבין אמטלטלי דכפריה היינו משום כיון דאינו יכול לילך שם כדעבד דמיי": ויש"מ ויינין המכירין חתימת עדים א"צ אהעיד בפניהם. דקס"ד לנרץ להעיד בפניהם אע"ג דלא תתא שמינה גדולה מראיה לפי שהיו נראין יותר צית דין דכשאין מעידין בפניהם אין נראה אלא כעד מפי עד ומטעם זה הלכנו ג' בקיום שטרות דהוה סגי צצ' אלא משום דצענין שיהא צ"ד כדפרשית ועוד אומר ר"י דס"ד לנרץ להעיד בפניהם משום דפעמים אין מכירין אלא על ידי שראו צלילה ליתא למימר לה תתא שמינה גדולה מראיה דשמינה אינה יכולה להיות צלילה כדאמר בר"ה (דף סה: ושם) דחקירת

תוספות ר"ד

דאיכלע רבנאי אחוה דר' חייא בר אבא למזבין שומשמי ואמר הכי אמר שמואל עד ודיין ודיין ודיין ומצטרפין הא שמועתא אמר ליה רב אשי לאמימר משום דקלסה אבוה דאמך את נמי מקלסת לה כבר פרכה רבא: אמר רב ספרא אמר רבי אבא אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא אמר רב הונא ואמרי ליה אמר רב הונא אמר רב שלשה שישבו לקיים את השטר שנים מכירין חתימות ידי עדים ואחד אינו מכיר עד שלא חתמו מעידין בפניו וחותרם משחתמו אין מעידין בפניו וכו' כתבין והאמר רב פפי משמיה דרבא א' האי אשרתא דדייני דניכתב מקמיה דניחוו סהדי אחתימת ידיהו פסולה דמתחזי כשקרא הכא נמי מתחזי כשקרא אלא אימא עד שלא כתבו מעידין בפניו וחותרם משכתבו אין מעידין בפניו וחותרם ש"מ תלת ושמ"מ א' עד נעשה דיין וש"מ דיינין המכירין חתימות ידי עדים אינן צריכין להעיד בפניהם וש"מ דיינין שאין מכירין חתימות ידי עדים צריכין להעיד כפי האחד מתקף לה רב אשי בשלמא עד נעשה דיין שמעינן מינה אלא דיינין המכירין חתימות ידי עדים אין צריכין להעיד בפניהם דלמא לעולם אימא לך צריכין ושאני הכא דקא מקיימא הגדה בחד ודיינין שאין מכירין חתימות ידי עדים צריכין להעיד בפני כל אחד ואחד דלמא לעולם אימא לך אין צריכין ושאני הכא דלא קא מקיימא הגדה כלל יתיב ר' אבא וקאמר לה להא שמעתא דעד נעשה דיין איתיביה רב ספרא לרבי אבא א' דארוהו שלשה והן בית דין יעמדו שנים ויושיבו מחבריהם אצל היחיד ויעידו בפניהם ויאמרו מקודש החדש מקודש שאין היחיד נאמן על די עיצמו ואי סלקא דעתך דעד נעשה דיין למה לי כולי האי ליתבו בדוכתייהו וליקדשי אמר ליה אף לדידי קשיא לי ושאיילתיה לרב יצחק בר שמואל בר מרתא ורב יצחק לרב הונא ורב הונא לחייא בר רב וחייא בר רב לרב ואמר להו הנח דלעדות החדש דאורייתא' וקיום שמרות דרבנן אמר רבי אבא אמר רב שלשה לקיים את השטר וקרא ערער עליו וחותרם ערער דמאי אי ערער דגולנותא תרי

איכלע רבנאי למיזבין שומשמי גרסי' ולא גרסי' דאיכלע ולא גרסינן לגבן. ולא רמי אמרה דא"ל לומר כן שאמר רמי עדות זו על אמימר ורב אשי שהרי רב אשי כמה דורות היה אחריו דאמרין בקדושין (דף עב:) יום שמת רב יהודה נולד רבא יום שמת רבא נולד רב אשי: **אבוה דאמך**. רמי בר חמא: **שלשה שישבו** צצ"ד: **לקיים השטר**. ובלא העדאת עדים שיעידו על כתב ידן לפי שהדיינין עזמין מכירין אותה השנים מכירין אותה ואחד אינו מכיר: **עד שלא חתמו**. השנים על ההנפק: **מעידין**. לפני השלישי שזהו כתב ידן של חתומים: **וחוסס**. עמהם על מה שכותבין אשכנהי וקיימנהי לטרעא דגן צמותב תלתא דאשחמודענא דחתומת ידא דסהדי היא: **משחתמו** הוה ללא תלתא הוה ידיע: **ומי כפינין**. לאשרתא דדיה צתמיה וכי קודם שנתקיים לפני שלשתן יכתבו צמותב תלתא הוינא ואשחמודענא כו': **אשרתא**. לשון חזק שחזקיס [את השטר] וכומצין אשרתהי: **דנכתב מקמי דניחוו סהדי כו'**. עד שלא העידו העדים על כתב ידו ככתבו דיינין צמותב תלתא הוינא ונפיק שטרעא דגן קדמנא ולמא הוינא פלוני ופלוני אחתימת ידיהו ואשכנהי וקיימיהי דמחי וחותרם (גיטין כו: ושם) לקמן פ' דניהור סהדי אחתימת ידיהו. שיערו זה כתב ידי (לקמן פ'). ויעירו בפניהם. השנים (ר"ה כה:). שאין היחיד נאמן. לומר מקודש כפי עמנו לכך נרץ להשיב מחבריהם אצל השטר וקיום שמרות דרבנן. דמלאורייתא לא צענין קיום דאמרי ר"ל (לעיל ט'): עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנתקרא עומתן צצ"ד (לקמן כה:).

מוסף רש"י

אשרתא. לשון חזק כמו (יבמות סב.) ישך כחך (לקמן פ'ה). קיום השטר שיעדים מעידין על כתב ידיה צצ"ד וצ"ד כתבין צו צמותב תלתא הוינא ואמרו פלוני ופלוני ואשכדו אחתימות ידיהו ואשכנהי וקיימיהי דמחי וחותרם (גיטין כו: ושם) לקמן פ' דניהור סהדי אחתימת ידיהו. שיערו זה כתב ידי (לקמן פ'ה). ויעירו בפניהם. השנים (ר"ה כה:). שאין היחיד נאמן. לומר מקודש כפי עמנו לכך נרץ להשיב מחבריהם אצל השטר וקיום שמרות דרבנן. דמלאורייתא לא צענין קיום דאמרי ר"ל (לעיל ט'): עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנתקרא עומתן צצ"ד (לקמן כה:).

תוספות ר"ד (המשך)

להושיב מחבריהם אצל היחיד הם שהעידו ויצטרפו עמו לקדש אלא לאו ש"מ אין עד שהגיד עדותו כשר להיות דין והכא הכי אמרין דעבידים ופסיק הנח לעדות החדש דאורייתא ובדאורייתא אין עד נעשה דיין אבל קיום שמרות דרבנן ובדברנו עד נעשה דיין פ"י מה"ת ליכא למיחש לזיפא אלא בלי קיום יגבה ולכי מחבר דוירף מהדר ליה ורבנן הוה דאצרכי לקומי ועד דלא מקיים לא גבי. ע"י דיני עד נעשה דיין בס"פ ששם ביארתי שאם יש עדים רבים שיגמר הדין ע"פ שנים עדים ושלושה דיינים עד שהגיד עדותו נעשה דיין: אמר ר"פ משמיה דרבא האי אשרתא דדיינא דכתבא מקמי דנחוו סהדי אחתימת ידיהו פסולה משום דמחיזו כשקרא ולית הל' הכי דלקמן בפ' הכותב ובגושן בפ' כל הגט מחבי' ליה ואמרין וליתא לדר"פ: אמר ר' אבא אר"ה א"ר ג' שישבו לקיים את השטר וקרא ערער על מינו עד שלא חתמו פ"י השנים עליו אשרתא מעידים עליו פ"י על זה

שהוא כשר וחותרם משחתמו אין מעידין עליו וחותרם פ"י שלא תבטל חתימתן וגם גנאי הוא להם שאימרו עם הפסול חתמו. וערער דמאי אי ערער דגולנותא

היינו משום דפעמים אין מכירין אלא על ידי שראו צלילה ליתא למימר לה תתא שמינה גדולה מראיה דשמינה אינה יכולה להיות צלילה כדאמר בר"ה (דף סה: ושם) דחקירת

עדים כתחלת דין דמי ותחלת דין אינו אלא ציוס כדאמרין בנסנהדרין (דף קז. זכ.) **בפני כל אחד ואחד**. דס"ד כיון שהעידו צפני שנים יכול הלכשי לכתוב על סמן השנים אע"פ שלא העידו צפניו: **הנח לעדות החדש דאורייתא**. וצדאורייתא אין עד נעשה דיין וטעמא דאין עד נעשה דיין משום דצענין שיעידו לפני כע"פ כע"פ ומעמדו שני האנשים אלו העדים לפני ה' אלו הדיינין וי"מ משום דצענין עדות שאמה יכול להזימה ואם העדים נעשו דיינין עדות שאין אמה יכול להזימה היא שלא יקבלו הזמה על עזמין ומיהו לפי טעם זה אם העדים קרובים לדיינין אינם יכולים להעיד דלא יקבלו הזמה עליהם אלא כיון דצני הזמה נינהו צצ"ד אחר עדות שאמה יכול להזימה קרינא צהו ה"נ יהיה הדיין נעשה עדט) ודוקא צעד המעיד אמרינן דאין עד נעשה דיין דשייכי הני טעמי אצל עד שאינו נרץ להעיד כגון שיש אחרים שיעידו או כגון שראוהו ציוס שאינו נרץ להעיד דלא תתא שמינה גדולה מראיה נעשה דיין קרי' להעיד דלא תתא שמינה גדולה מראיה נעשה דיין ודוקא צדיני ממונות אצל צדיני נפשות אפילו עד כו. ושם) משום דכתיב והגילו העדה והגן כיון דחזו דקטל מו לא חזי ליה וכותא דדוקא צדאורייתא אצל צדכבנן אפילו עד המעיד נעשה דיין: **תרי**